

VALTIONEUVOSTON ASETUS LÄNSI-LAPIN LUONNONSUOJELUALUEISTA

1. Tausta

Valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus perustaa Länsi-Lapin sekä eräistä Pohjois-Pohjanmaan ja Itä-Lapin alueella sijaitsevista, valtion hallinnassa olevista valtakunnallisiin suojeluohjelmiin tai Natura 2000 -verkostoon kuuluvista sekä eräistä muista valtionmailla luonnonsuojelutarkoituksiin varatuista alueista luonnonsuojelualueita. Alueet perustetaan luonnonsuojelulain 17 §:ssä tarkoitetuiksi muiksi luonnonsuojelualueiksi.

Länsi-Lapin luonnonsuojelualueiden perustaminen on osa valtakunnallista säädösvalmistelua, jolla saatetaan voimaan usean vuosikymmenen kuluessa luonnonsuojelutarkoituksiin hankituilla tai varatuilla valtion alueilla luonnonsuojelulain mukaiset rauhoitusmääräykset. Metsähallitus on valmistellut ympäristöministeriön ja sen asettaman säädösvalmistelutyöryhmän ohjauksessa alueiden suojelun toteuttamista.

Tämän ehdotuksen mukaisella valtioneuvoston asetuksella perustettavat luonnonsuojelualueet sijaitsevat Länsi-Lapissa Rovaniemen ja Tornion kaupunkien sekä Kemimaan, Kittilän, Kolarin, Muonion, Pellon, Posion, Ranuan, Simon, Tervolan ja Ylitornion kuntien alueella. Yksi alue sijaitsee Sallan kunnan ja yksi Sodankylän kunnan alueella ja kahden alueen osia on Iin kunnassa ja Pudasjärven kaupungissa.

Valmistelun esiselvitysvaiheessa on kuultu viranomaisia ja sidosryhmiä. Eri tilaisuuksissa on kartoitettu mm. valtion viranomaisten, Lapin liiton, alueen kuntien, paikalliskuntien, riistanhoitoyhdistysten ja luonnonsuojelu- ja luonnonharrastusjärjestöjen näkemyksiä alueiden perustamisesta. Valmistelua esiteltiin ja kansalaisten, järjestöjen ja yritysten näkemyksiä kuultiin Länsi-Lapin alueella järjestetyissä yleisötilaisuuksissa. Useiden toimijatahojen kanssa järjestettiin kahdenvälisiä tapaamisia.

2. Perustettavien luonnonsuojelualueiden tarkoitus ja sisältö

Valtioneuvoston asetuksella toteutettaisiin valtioneuvoston periaatepäätöksiä, joiden toteuttamiskeinoksi on määritelty luonnonsuojelulain mukainen alueiden suojelu. Luonnonsuojelualueiden perustamisella täytettäisiin EU:n yhteisölaainsäädännön edellyttämät vaatimukset Suomen Natura 2000-verkoston toteuttamisesta Länsi-Lapin alueella siltä osin kuin valtioneuvosto on katsonut luonnonsuojelulain soveltuvan parhaiten alueiden suojelun perusteena olevien luonnonarvojen turvaamiseen. Lisäksi suojelun piiriin tulisi eräitä muita suojelutarkoituksiin varattuja valtion omistamia alueita.

Luonnonsuojelualueiden perustamisen tarkoituksena on säilyttää alueet luonnontilaisina ja turvata niiden ekosysteemien häiriötön toiminta ja kehitys, tarvittaessa myös

ennallistamalla muuttuneita luonnonympäristöjä tai hoitamalla luonnonhoitoa vaativia kohteita.

Erityisinä suojelutavoitteina Natura 2000 -verkostoon kuuluvilla alueilla on lisäksi niiden suojeluperusteina olevien luontotyyppien ja niille tyypillisen lajiston sekä muiden suojeluperusteina olevien lajien ja niiden elinympäristöjen suojelu, lisääminen ja parantaminen.

Alueet palvelevat opetustarkoitusta sekä omatoimista retkeilyä, luonnon harrastusta, virkistyskäyttöä ja tutkimusta. Alueiden perustaminen tukee myös luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä kuten luontomatkausta, jokamiehen oikeuksin tapahtuvaa marjastusta ja sienestystä sekä kalastusta ja metsästystä. Useilla suojeltavilla alueilla on lisäksi merkitystä kulttuurihistoriallisten arvojen ja muinaismuistojen säilyttämiselle.

Tällä valtioneuvoston asetuksella perustettaisiin 75 luonnonsuojelualuetta, joiden pinta-ala on yhteensä noin 72 000 hehtaaria. Samassa yhteydessä annettavalla ympäristöministeriön asetuksella on tarkoitus perustaa 71 aluetta, yhteispinta-alaltaan noin 2200 hehtaaria.

3. Alueiden luonnonsuojelulliset perusteet

Luonnonsuojelualueiden perustamisella turvataan valtakunnallisiin suojeluohjelmiin varattujen tai muuten Länsi-Lapissa luonnonsuojelutarkoituksiin osoitettujen alueiden luonnonarvojen säilyminen.

Suurin osa perustettavista luonnonsuojelualueista kuuluu valtioneuvoston periaatepäätösten mukaisiin luonnonsuojeluohjelmiin, joita ovat soidensuojelun perusohjelma (1979 ja 1981), lehtojensuojeluohjelma (1989), rantojensuojeluohjelma (1990), vanhojen metsien suojeluohjelma (1996) ja valtioneuvoston talousarvioehdotuksen yhteydessä tekemä päätös soidensuojeluohjelman täydentämisestä (2015). Osa alueista on vanhojen metsien suojeluohjelman täydentämistä koskevissa Metsähallituksen ja Suomen WWF:n välisissä neuvotteluissa suojeltavaksi sovittuja alueita eli niin sanottuja dialogikohteita (2006). Eräät alueet sisältyvät valtionmaille METSO-toimintaohjelman yhteydessä vuosina 2009 ja 2014 tehtyihin metsiensuojelupäätöksiin. Perustettaviin luonnonsuojelualueisiin sisältyy Metsähallituksen erillisillä päätöksillä suojeltuja alueita. Yksi alue sisältyy Luontolahjani satavuotiaalle –kampanjaan. Ehdotukseen sisältyy myös alueita, joita on hankittu vapaaehtoisin kaupun valtiolle suojelutarkoituksiin EU:n Life-hankkeissa ja METSO toimintaohjelmassa. Perustettavat luonnonsuojelualueet sisältyvät pinta-alalla mitattuna pääosin Euroopan Unionin Natura 2000 -verkostoon.

Tarkempi erittely alueiden kohdentumisesta eri luonnonsuojeluohjelmiin ja Natura 2000 -verkostoon ilmenee tämän muistion liitteen taulukoista 1 ja 2.

Natura 2000- verkostoon kuuluvilla alueilla asetuksella toimeenpannaan niiden suojelutavoitteita vastaava suojelu luontodirektiivin ja lintudirektiivin edellyttämällä tavalla (Luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annettu neuvoston direktiivi 92/43/ETY ja Luonnonvaraisten lintujen suojelusta annettu

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/147/EY). Alueet ovat merkittäviä etenkin seuraavien luontodirektiivin luontotyyppien suojelun kannalta: borealiset luonnonmetsät, lehdot, letot sekä aapasuot, jonka kanssa päällekkäisinä esiintyy lettoja ja puustoisia soita. Natura 2000 –alueiden suojelutavoitteina olevat luontotyypit ja lajit ilmenevät tarkemmin Natura 2000 –tietokannasta.

Perustettaviksi ehdotetut alueet täyttävät luonnonsuojelulain 10 §:n mukaiset luonnonsuojelualueen perustamisen yleiset edellytykset, jotka ovat, että 1) alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eliölaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi; 2) alueella on luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja; 3) alueella on erikoinen tai harvinainen luonnonmuodostuma; 4) alue on erityisen luonnonkaunis; 5) alueella on harvinaistuva perinneluontotyyppi; 6) luontotyyppin tai eliölajin suotuisan suojelutason säilyttäminen tai saavuttaminen sitä vaatii; tai 7) alue on muutoin niin edustava, tyypillinen tai arvokas, että sen suojelu voidaan katsoa luonnon monimuotoisuuden tai kauneuden säilyttämisen kannalta tarpeelliseksi.

Kokonaisuutena perustettavat luonnonsuojelualueet edustavat monipuolisesti Länsi-Lapin metsä- ja suoluontoa. Monet vanhojen metsien suojeluohjelman kohteet sisältävät merkittäviä metsä- ja suoluontotyyppien mosaiikista muodostuvia kokonaisuuksia. Alueella on monipuolisesti pienialaisia, usein myös lajistollisesti arvokkaita luontotyyppejä kuten puroja lähteitä, kallioita, lehtoja, tulvametsiä ja metsäluhtia.

Merkittävä osa alueista sijaitsee niin sanotulla Lapin kolmion alueella ja Keski-Lapin vihreäkivivyöhykkeellä, jossa kallioperän kalkkivaikutus ilmenee vaateliaassa kasvilajistossa ja kasvillisuustyypeissä. Lapin kolmion alueen letot ja nuoret aapasuot muodostavat Suomen olosuhteissa ainutlaatuisen rikkaan suoluontotyyppien kirjjon. Louevaaran, Palokkaan ja Romppaitten alueet muodostavat monimuotoisuudessaan ja laajuudessaan erittäin merkittävän kokonaisuuden yhdessä aikaisemmin suojeltujen soidensuojelualueiden ja Pisavaaran luonnonpuiston kanssa.

Laajin yksittäinen suoalue on Suuripään alue 4 065 hehtaaria. Suurimmat suojeltavat metsä- ja suoalueet ovat 3560 hehtaarin laajuinen Palokkaan alue 3238 hehtaarin laajuinen Kutuselän-Kiristäjänselän alue, 3 213 hehtaarin laajuinen Koukkulanaavan-Palokivalon alue ja 2938 hehtaarin laajuinen Uurrekarkian alue.

Länsi-Lapin luonnonsuojelualueiden kasvillisuudessa arvokasta on etenkin vaateliastoletto- ja lehtolajisto. Monella suuresti harvinaistuneella lajilla on Lapin kolmiossa vielä elinvoimaiset populaatiot. Esimerkiksi lähes puolet koko Suomen lehtonoidanlukkoesiintymistä ja huomattava osa sääskenvalkku-, lettohernesara- ja suoneidonvaippaesintymistä sijaitsee nyt suojeltavilla alueilla. Lapin kolmion alue on tikankontin ja neidonkengän ydinesintymäaluetta Suomessa, ja kummankin lajin osalta selvästi tärkeimmät vielä suojelemattomat Natura-alueet tulevat nyt suojelun piiriin. Suojeltavilla alueilla sijaitsee useiden eteläisten lehtolajien, kuten Suomen vastuulajin hajuheinän, lehtopalsamin ja hentokiurunkannuksen, maamme pohjoisimmat tunnetut esiintymät. Alueen laajojen boreaalisten luonnonmetsien kääväkälajisto on rikkasta. Soilla ja vanhoilla metsillä on merkitystä linnuston suojelulle. Tärkeimpiä ovat lintudirektiivin perusteella Natura 2000 –verkostoon sisällytetyt Palokkaan,

Pitsloma-Haurespään, Koukkulanaavan-Palokivalon, Kirvesaavan, Uurrekarkian, Käärmeaavan ja Tuulijoen soiden alueet.

Suojeltavat alueet sijaitsevat Keminmaan seudun, Peräpohjolan vaara- ja jokiseudun, Aapa-Lapin seudun ja Länsi-Lapin tunturiseudun maisemamaakuntiin. Maisemalliset arvot ovat jo vanhastaan olleet yksi peruste sille, että ne on valtionmaiden maankäytössä säilytetty. Metsähallitus on jo 1950 luvulta saakka paikallisesti säilyttänyt useita alueita hakkuilta perustamalla niistä erikoismetsiä, jolloin on otettu huomioon myös alueisiin kohdistuvia paikallisen väestön tarpeita ja arvostuksia. Tällaisia pääasiassa vanhan metsän alueita ovat mm. vuodesta 1955 alkaen perustetut A. E. Järvisen aihkikko ja Pisajärvi.

Tunnettuja ja arvostettuja erityisen kauniita maisema-alueita Länsi-Lapissa ovat vaarat ja eteläiset tunturit. Vaaroilla on arvokkaita vanhan metsän alueita sekä Itämeren vaiheisiin liittyviä huuhtoutuneita kivikkoisia rantamuodostumia. Alueisiin sisältyy myös rotkojärviä ja kuruja. Tunnetuin lienee Aavasaksan kruununpuisto, jonka myös ympäristöministeriön maisema-aluetyöryhmä vuonna 1992 määritteli valtakunnallisesti arvokkaaksi maisemanähtävyydeksi. Aavasaksan kruununpuisto perustettiin jo vuonna 1878 ja se on Lapin vanhimpia matkailunähtävyyksiä. Maisemaltaan kauniita ovat myös Pakasaivon rotkojärvi, jolla on myös merkitystä saamelaisten muinaisena palvospaikkana sekä Louevaara, Aalistunturi, Kiuaskero, Niesaselkä ja Kumputunturi.

Länsi-Lapin suojelualueisiin kuuluu useita järviä ja järvien osia. Mittavia, maisemallisesti sekä metsä- ja rantaluonnoltaan arvokkaita järviolueita ovat etenkin Simojärven-Soppanan, Miekojärven ja Koutusjärven alueet, jotka sisältyvät valtioneuvoston periaatepäätökseen valtakunnallisesta rantojensuojeluohjelmasta sekä Metsähallituksen suojelumetsänä vuonna 1997 suojeltu Jerisjärven saarten alue. Useimmilla alueilla on pieniä jokia, puroja ja pienvesiä. Esimerkiksi Auttikönkään alueen keskeinen suojeluarvo on syvä jokilaakso sitä reunustavine vanhoine metsineen.

4. Rauhoitusmääräykset ja niitä koskevat poikkeukset sekä hoidon ja käytön tavoitteet

Valtioneuvoston asetuksella perustettavat alueet ovat luonnonsuojelulain 17 §:ssä tarkoitettuja muita luonnonsuojelualueita. Niillä tulevat pääsääntöisesti olemaan voimassa luonnonsuojelulain 17 a §:n 1 momentista johtuen lain 13–15§:ssä säädetty rauhoitusmääräykset. Perustettavat alueet sijaitsevat metsästyslain 8 §:ssä säädetyllä alueella ja metsästys niillä tulee olemaan sallittua luonnonsuojelulain 17 a §:n 2 momentin mukaisesti. Luonnonsuojelulain 13 §:ssä säädetään luonnonsuojelualueilla kiellettyistä toimista. Kiellettyä on: 1) rakennusten, rakennelmien tai teiden rakentaminen, 2) maa-ainesten, kaivoskivennäisten ottaminen ja maa- tai kallioperän vahingoittaminen, 3) ojittaminen, 4) sienien, puiden, pensaiden tai muiden kasvien tai niiden osien ottaminen tai vahingoittaminen, 5) luonnonvaraisten selkärankaisten eläimien pyydystäminen, tappaminen tai hätyyttäminen tai niiden pesien hävittäminen sekä selkärangattomien eläimien pyydystäminen tai kerääminen, sekä 6) muutkin toimet, jotka vaikuttaisivat epäedullisesti alueen luonnonoloihin, maisemaan tai eliölaajien säilymiseen.

Lain 14 §:ssä säädetään poikkeuksista 13 §:ssä kielletyistä toimista. Sallittua on: 1) alueen hoitoa, valvontaa, tutkimusta, yleisön opastamista, retkeilyä ja alueeseen tutustumista varten tarpeellisten rakennusten, rakennelmien ja polkujen rakentaminen, entistäminen ja kunnostaminen, 2) luonnonympäristöjen ja perinneluontotyyppien hoitaminen ja ennallistaminen sekä alueen luontaisen kehityksen palauttaminen, 3) alueen opastustoiminnan kannalta tarpeellisen tien rakentaminen, 4) marjojen ja hyötysienien poimiminen, 5) kalastaminen kalastuslain (379/2015) 7 §:ssä säädettyjen yleiskalastusoikeuksien mukaisesti, 6) poronhoitolain mukainen poronhoito, 7) alueella olevien teiden, sähkö- ja puhelinlinjojen sekä niihin liittyvien laitteiden käyttäminen ja kunnostaminen, 8) merenkulun turvalaitteiden, vesistön kuluväylien kunnostaminen sekä vähäiset turvalaitteiden edellyttämät raivaukset, 9) kartoitus ja maanmittaustyöt. Lisäksi alueella saadaan tilanteen niin vaatiessa ryhtyä pelastuspalvelun, palontorjunnan, raja- ja valvonnan, eläintautien vastustamisen sekä eläinsuojelun edellyttämiin välttämättömiin toimenpiteisiin.

Lain 15 §:ssä säädetään luvanvaraisista poikkeuksista 13 §:n kielletyistä toimista. Metsähallitus voi alueen haltijaviranomaisena kyseisen lainkohdan nojalla antamallaan luvalla sallia alueen perustamistarkoitusta vaarantamatta: 1) tutkimusta tai muuta tieteellistä tarkoitusta tai opetusta varten eläinten pyydystämisen tai tappamisen, sienien, kasvien tai niiden osien, eläinten pesien ja kivennäisnäytteiden keräämisen, 2) vierasperäisten sekä, jos laji on tullut liian runsaslukuseksi tai käynyt muutoin vahingolliseksi, muunkin kasvi- tai eläinlajin yksilöiden lukumäärän vähentämisen, 3) sellaisten pyyntiluvanvaraisten riistaeläinlajien yksilöiden, jotka suojelualueen ulkopuolella aiheuttavat ilmeisen uhan ihmisen turvallisuudelle tai omaisuudelle aiheutuvasta merkittävästä taloudellisesta vahingosta, poistamisen, 4) alueelle kaatuneen riistaeläimen haltuun ottamiseen, 5) kalastamisen muutoinkin kuin kalastuslain 7 §:ssä tarkoitetulla tavalla, 6) poronhoitoon liittyvien rakennusten ja rakennelmien rakentamisen, 7) geologisen tutkimuksen ja malminetsinnän, 8) ilma-aluksella laskeutumisen, 9) muidenkin kuin 14 §:n 1 kohdassa tarkoitettujen rakennusten ja rakennelmien entisöinnin kunnostamisen.

Perustettavilla suojelualueilla olevien tarpeellisten retkeilyrakenteiden, autiotupien, laavujen ja retkeilyreittien entistäminen ja kunnostaminen on mahdollista luonnonsuojelulain 14 §:n 1 kohdan mukaisesti alueen retkeilyä ja alueeseen tutustumista varten.

Perustettavat alueet sisältyvät poronhoitolain (848/1990) mukaiseen poronhoitoalueeseen. Luonnonsuojelulain 14 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaisesti poronhoitolain mukainen poronhoito on luonnonsuojelualueilla sallittua. Perustettavilla alueilla sijaitsee poroaitoja. Uusien poroaitojen tai poronhoitoon liittyen rakennelmien rakentaminen edellyttää alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen eli tässä tapauksessa Metsähallituksen lupaa.

Eräillä perustettavilla suojelualueilla on sähkölinjoja ja käytössä olevia teitä. Luonnonsuojelulain 14 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaisesti luonnonsuojelualueella olevien teiden ja sähkölinjojen käyttäminen ja kunnostaminen on suojelualueella sallittua. Alueen perustaminen ei siis vaikuta niiden nykyiseen käyttöön ja kunnostamiseen. Uusien teiden rakentaminen on kiellettyä.

Perustamisasetuksella voidaan muulla luonnonsuojelualueella luonnonsuojelulain 17 a §:n 5 momentin nojalla säätää edellä kuvatuista rauhoitusmääräyksistä eräitä aluekohtaisia poikkeuksia. Asetuksella on mahdollista säätää puolustusvoimien harjoitus- ja koulutustoiminnasta, lentotoiminnan ja merenkulun turvalaitteiden sijoittamisesta ja kunnossapidosta sekä muista vastaavista viranomaisen toimenpiteistä sekä tien, johdon ja kaapelin rakentamisen, ojan kaivamisen, vesikulkuväylän ruoppaamisen ja muun vastaavan toimenpiteen sallimisesta, jos toimenpiteet eivät vaaranna alueen perustamistarkoitusta.

Perustettava A.E. Järvisen aihkikon luonnonsuojelualue sijaitsee Rovajärven alueella, joka on puolustusvoimien tärkeä ampuma- ja harjoitusalue. Perustamisasetukseen säädetään luonnonsuojelulain 17 a §:n 5 momentin mahdollistama poikkeus puolustusvoimien harjoitus- ja koulutustoiminnasta. Perustamisasetuksen 3 §:n 2 momentin 1 kohtaan otetaan näitä toimintoja koskeva säännös.

Perustettavilla suojelualueilla on käytössä olevia moottorikelkkailureittejä ja -uria. Näitä jatkossakin ylläpidettäviä, olemassa olevia moottorikelkkailureittejä ja -uria varten säädettäisiin perustamisasetuksen 3 §:n 2 momentin 2 kohdassa luonnonsuojelulain 17 a §:n 5 momentin nojalla poikkeuksesta, joka mahdollistaisi nykyisten moottorikelkkailu-urien yllä- ja kunnossapidon sekä uralinjauksien vähäisen tai tilapäisen siirtämisen. Maastoliikennelain 13 §:n 3 momentissa säädetään, että moottorikelkkailureitin perustamisesta ja lakkauttamisesta luonnonsuojelulaissa tarkoitettulla valtiolle kuuluvalla suojelualueella päättää Metsähallitus. Näihin reitteihin sovelletaan Metsähallituksen päätöksessä määrättyjä ehtoja pois lukien maastoliikennelain 20 ja 21 §:ssä säädettyjä reitinpitäjän reitin pitämiseen liittyviä tehtäviä ja vastuita sekä reitin käyttöön ja pitämiseen liittyviä vahingon korvausvastuita.

Luonnonsuojelualueiden ympärillä olevien alueiden kuivatustarpeiden vuoksi saattaa olla tarpeen johtaa vesiä myös luonnonsuojelualueille tai niiden kautta. Sen vuoksi asetuksen 3 §:n 2 momentin 3 kohtaan sisällytettäisiin tätä varten olemassa olevien ojien välttämättömän ylläpidon ja kunnostamisen salliva säännös. Käytännössä tällaisen toimenpiteiden yksityiskohdista on aina tarpeen sopia Metsähallituksen kanssa. Toimenpiteitä suunniteltaessa tulee lisäksi noudattaa, mitä luonnonsuojelulain 10 luvussa säädetään Natura 2000 –verkostosta.

Luonnonsuojelulain 71 §:n mukaan luonnonsuojelulaki tai sen nojalla tehdyt päätökset eivät rajoita sellaisen oikeuden käyttämistä, joka ennen rauhoitusmääräysten voimaantuloa perustettuna rasitteena, vuokraoikeutena tai muuna vastaavana oikeutena kohdistuu luonnonsuojelualueeseen. Tällainen oikeus voidaan kuitenkin lunastaa valtiolle.

Miekojärven perustettavalla luonnonsuojelualueilla on vuokrattu alueita vapaa-ajan käyttöön määräaikaisella maanvuokrasopimuksella. Vuokra-alueet ovat pinta-alaltaan pieniä, ja osalla niistä sijaitsee vuokralaisen omistuksessa olevia rakennuksia. Luonnonsuojelulain 71 §:n mukaisesti suojelualueiden perustamisasetus ei rajoita ennen rauhoitusmääräysten voimaantuloa syntyneen vuokraoikeuden käyttämistä. Metsähallitus voi lain 15 § 1 momentin 9 kohdan nojalla sallia rakennusten kunnostamistoimenpiteitä, mutta uusien rakennusten rakentaminen ei olisi mahdollista. Vuokrasopimusten uusimisille ei luonnonsuojelualueiden perustamisen jälkeen ole katsottu olevan rauhoitusmääräysten puitteissa edellytyksiä.

Perustettavien alueiden muodostaminen luonnonsuojelualueiksi olisi osa Länsi-Lapin vanhojen metsien suojeluohjelman, soidensuojeluohjelman, soidensuojelun täydennysohjelman, rantojensuojeluohjelman ja lehtojensuojeluohjelman säädösvalmistelua. Vanhojen metsien suojelusta tehdyn valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti uusien luonnonsuojelualueiden metsät säilytetään mahdollisimman luonnontilaisina. Soidensuojeluohjelma ja soidensuojelun täydennysohjelma on laadittu suojelemaan arvokkaita suokokonaisuuksia tärkeimpänä suojelutavoitteena soiden luonnollisen vesitalouden säilyttäminen. Rantojensuojeluohjelmalla säilytetään arvokkaita ranta-alueita rakentamattomina ja valtionmailla suojelu toteutetaan luonnonsuojelualueita perustamalla. Lehtojensuojelualueilla tavoitteena on lehtokasvillisuuden suojelu ja hoito perustamalla luonnonsuojelualueita. Kyseiset suojelutoimet vastaavat myös Natura 2000-verkostoon kuuluvien alueiden suojelutavoitteita.

Luonnonsuojelulain nojalla suojeltavien alueiden hoidon ja käytön keskeisin tavoite on alueiden säilyttäminen luonnontilaisina siten, että ekosysteemit kehittyvät luonnonomien prosessien mukaisesti ja ihmisen aiheuttamat häiriöt ovat mahdollisimman vähäisiä. Suurimmalla osalla Länsi-Lapin alueista tämä on riittävä toimenpide suojeluvien turvaamiseksi. Eräillä alueilla on kuitenkin mahdollista tehdä ennallistamistoimenpiteitä.

Luonnonsuojelualueiden perustaminen ei olennaisesti muuttaisi alueiden nykyistä käyttöä, sillä muun muassa alueiden perinteinen virkistyskäyttö kuten marjastus ja metsästys voisivat jatkua edelleen. Poronhoitoa harjoitetaan alueilla poronhoitolain mukaisesti.

5. Kumottavat säädökset

Perustettaviin suojelualueisiin sisältyy 6 aiemmin perustettua luonnonsuojelualuetta, joiden kytkeminen osaksi laajempaa uutta suojelualuetta on perusteltua, jotta luonnonsuojelualueet ja niitä koskevat rauhoitusmääräykset muodostaisivat yhtenäisen kokonaisuuden. Kyseiset vuonna 1992 lehtojensuojelualueista annetulla asetuksella (503/1992) perustetut Mustavuoman, Suolijoen, Tuohilaen, Narkauksen Kalkkimaan, Kaihuanvaaran ja Palorompaan lehtojensuojelualueet lakkautetaan tällä asetuksella kumoamalla kyseisen asetuksen 2 §:n 1 momentin 41, 47, 48, 49, 50 ja 51 kohdat. Kyseiset alueet tulisivat osiksi tällä asetuksella perustettavia luonnonsuojelualueita lukuun ottamatta Kaihuanvaaran lehtojensuojelualuetta, joka sisältyisi ympäristöministeriön asetuksella perustettavaan Kaihuanvaaran lehdon luonnonsuojelualueeseen.

6. Ehdotuksen vaikutukset

Kaikki Länsi-Lapin luonnonsuojelualueet ovat valtion omistuksessa ja Metsähallituksen hallinnassa ja hoidossa. Rajauksia on eräiltä osin tarkistettu Metsähallituksessa yhteistyössä luontopalveluiden ja metsätalouden välillä. Näistä täsmennyksistä aiheutuvat muutokset edellyttävät Metsähallituksessa alueiden osien siirtoja taseessa sekä luontopalveluiden vastuulla olevasta muusta omasta pääomasta peruspääomaan (132 hehtaaria) että liiketalouden vastuulla olevasta peruspääomasta muuhun omaan pää-

omaan (103 hehtaaria). Suojelualueiden perustaminen ei aiheuta erityisiä uusia hallinnollisia vaikutuksia. Toiminnallisena alueyksikkönä toimii Metsähallituksen Lapin Luontopalvelut.

Uusien luonnonsuojelualueiden perustaminen aiheuttaa sekä investointiluonteisia kustannuksia että vuotuisia hallinto- ja hoitokuluja. Edellisiä ovat muun muassa maanmittaustoimitusten ja kiinteistömuodostamisen kustannukset arviolta noin 1,2 milj. euroa. Vuotuisia kustannuksia aiheutuu muun muassa palvelurakenteiden hoidosta, opastuksesta sekä alueiden luonnon ja käytön seurannasta sekä valvonnasta. Näiden kulujen arvioidaan olevan noin 50 000 euroa vuodessa. Investointikustannukset sekä vuotuiset hoito- ja hallintokulut katetaan valtiontalouden kehyspäätöksessä hyväksytyjen määrärahojen puitteissa.

Luonnonsuojelualueen perustamisesta valtion omistamalle alueelle aiheutuvat taloudelliset vaikutukset siltä osin kuin ne rajoittavat luonnonvarojen käyttöä, esimerkiksi metsätaloutta, kohdistuvat pääasiassa valtioon omistajana. Suojeltavat alueet on pääosin Metsähallituksen taseessa jo osoitettu muuhun omaan pääomaan, jolta ei edellytetä taloudellista tuottoa. Ratkaisut valtion metsävarojen ja muun taloudellista hyötyä tuottavan toiminnan osalta on tehty kunkin suojelupäätöksen yhteydessä ja sittemmin tasemuutoksissa talousarvion käsittelyn yhteydessä.

Ulkopuolisten kannalta rajoitukset ovat etenkin Lapin alueella varsin vähäisiä ottaen huomioon, että metsästystä, kalastusta, poronhoitoa ja liikkumista ei juuri rajoiteta nykyisestä. Poikkeussäännöksin voidaan vielä varmistaa eräiden toimintojen jatkuvuuden edellytyksiä. Metsähallituksen luvalla mahdollistettavat toimet antavat toimintaedellytyksiä suojelualueilla, mutta varmistavat, ettei suojelun tarkoitusta vaaranneta.

Malminetsintä luonnonsuojelualueilla on luonnonsuojelulain mukaisesti mahdollista, mutta se edellyttää Metsähallituksen lupaa. Metsähallituksen tulee lupamääräyksiin huolehtia siitä, että alueen suojelun tarkoitus ei vaarannu. Tämä luonnonsuojelulaissa säädetty lupamenettely koskee kaikkia luonnonsuojelualueita ja sitä noudatetaan Lapissa jo nyt yli miljoonan hehtaarin alueella kansallispuistoissa, luonnonpuistoissa ja muilla luonnonsuojelualueilla. Aiemmin perustetuilla soidensuojelualueilla malminetsintää koskeva poikkeuspäätös haetaan ympäristöministeriöltä. Kun luonnonsuojelualue on samalla Natura 2000 -alue, tulee sekä kaivoslain mukaisessa malminetsintäluvan myöntämisessä että Metsähallituksen luonnonsuojelulain mukaisessa malminetsintää koskevassa poikkeuspäätöksessä noudattaa, mitä luonnonsuojelulain 10 luvussa edellytetään.

Luonnonsuojelulain 71 §:n mukaan luonnonsuojelulaki tai sen nojalla tehdyt päätökset eivät rajoita sellaisen oikeuden käyttämistä, joka ennen rauhoitusmääräysten voimaantuloa perustettuna rasitteena, vuokraoikeutena tai muuna vastaavana oikeutena kohdistuu luonnonsuojelualueeseen. Tällainen oikeus voidaan kuitenkin lunastaa valtiolle.

Natura 2000 –verkostoa koskevat luonnonsuojelulain säännökset ovat noudatettavia riippumatta siitä, onko alueesta perustettu luonnonsuojelualue. Perustamissäännöksistä ei tässä suhteessa koidu uutta vaikutusta taloudelliseen toimintaan.

Mikäli yleisen edun kannalta tärkeän tarpeen vuoksi luonnonsuojelualue tulisi lakkauttaa tai sen rauhoitusmääräyksiä muuttaa, tämä tapahtuisi asetuksen muuttamisella tai

kumoamisella ennen kuin suojeluperusteita vaarantava toiminto voidaan sallia. Valtion maiden osalta lakkauttamisen edellytyksistä ei ole säädetty laissa. Suojelun lakkauttamisesta päättää valtioneuvosto. Lisäksi tilanteessa, jossa alue kuuluu Natura 2000 -verkostoon on noudatettava luonnonsuojelulain 10 luvussa säädettyä menettelyä.

7. Lausunnot

[Asetusluonnoksesta antoivat lausuntonsa...]

8. Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulemaan voimaan [] päivänä kuuta 201[].

Taulukko 1. Valtioneuvoston asetuksella perustettavien luonnonsuojelualueiden pinta-alat ja sijoittuminen Natura 2000 -verkostoon ja kansallisiin suojeluohjelmiin tai -päätöksiin.

Nimi	Pinta-ala, ha	Maa, ha	Vesi, ha	Natura 2000 verkosto		Kansallinen suojeluohjelma- tai päätös	Natura 2000 pinta-ala, ha	Ohjelma pinta-ala, ha	Muu pinta-ala, ha
				Tunnus	Tyyppi				
1. Elijärvenviiän LSA	122,2	122,2	0,0			SSO120497		101,8	
2. Kirvesaavan LSA	1964,1	1957,7	6,4	FI1300505	SPA SAC	SSO120486	1777,5	1121,1	
3. Musta-aavan LSA	446,2	444,4	1,7	FI1300507	SAC	SSO120487	335,5	335,9	
4. Kumputunturin LSA	1447,6	1446,0	1,6	FI1300619	SAC	AMO120289 LHO120398	1262,9	1202,7 51,6	182,9
5. Kuusajärven soiden LSA	250,4	248,0	1,8			SSO120556		203,5	
6. Pitsloman-Haurespään LSA	1850,8	1850,8	0,0	FI1300605	SPA SAC	AMO120287 SSO120554 SSO120572	1741,6	1833,1 0,1 0,9	
7. Ranta-Haisuvuoman LSA	2059,6	2058,0	2,1			SSO120528		1949,6	
8. Ristivuoman LSA	379,3	379,1	0,2			SSO120591		379,3	
9. Taljavaaran LSA	1113,6	1113,6	0,0	FI1300608	SPA SAC	AMO120290 SSO120550 SSO120553	1029,0	988,3 5,2 1,5	16,5
10. Tupakkivuoman LSA	1645,6	1645,1	0,5			SSO120529		1512,3	
11. Tuulijoen soiden LSA	1006,5	992,8	13,0	FI1300616	SAC SPA	LVO120269 SSTO	2,8	3,0 1003,5	
12. Uurrekarkian LSA	2938,3	2937,2	1,1						2919,6

13. Aalistunturin LSA	979,0	978,2	0,8			AMO120252 SSO120534		968,0 233,3	
14. Kurtakkoselän LSA	456,8	456,5	0,2			AMO120262		401,3	51,4
15. Niesaselän LSA	2274,9	2274,0	0,9	FI1300706	SAC	AMO120248	1945,2	1866,7	258,1
16. Pikkulaenojan LSA	143,7	143,7	0,0			LHO120403 Suomi 100 luonto- lahjakampanja		39,6 98,8	
17. Siikavuoman LSA	159,9	159,9	0,0			AMO120264 SSO120531 SSTO		45,6 112,1 14,3	
18. Jerisjärven saarten LSA	312,4	304,7	7,0				312,4		312,4
19. Kiuasselän LSA	900,0	897,3	2,7			AMO120255		896,5	
20. Pahtajärven LSA	467,5	461,0	7,1			AMO120253		455,5	
21. Pakasaivon LSA	333,3	326,0	7,3			HSO120148		261,5	320,2
22. Suoppamanselän LSA	1932,6	1931,7	0,9			AMO120250		1853,9	78,2
23. Hyrsyvuoman LSA	106,1	106,1	0,0	FI1301002	SAC	SSO120501	101,9	102,1	
24. Jaipaljukan LSA	154,1	154,1	0,0				88,7		154,1
25. Joukhaisvuoman LSA	695,3	693,7	1,0			AMO120257	0,0	694,6	
26. Kaltiojätkän LSA	491,9	489,1	2,7	FI1301003	SAC	AMO120259 SSO120502	464,7	337,9 129,7	
27. Koutusjärven LSA	1497,5	1276,7	220,8	FI1301001	SAC	AMO120249 RSO120122	1458,0	1496,1	
28. Kursujen LSA	441,7	441,1	0,6			AMO120260		439,9	
29. Käärmejupon LSA	244,8	243,2	1,6	FI1301001	SAC	AMO120251	232,0	243,9	
30. Mieköjärven LSA	1238,0	1230,6	7,4			RSO120121		1231,8	
31. Moinavaaran LSA	260,3	260,2	0,1	FI1301001	SAC	AMO120258	259,9	258,7	
32. Yrttivuoman LSA	361,8	360,3	2,0	FI1301001	SAC	SSO120500	314,9	314,8	
33. Joutensuon LSA	1018,8	993,6	25,1	FI1301207	SAC	AMO120279	1016,8	1016,8	
34. Liejusuon-Kaakkuri- suon LSA	988,5	951,2	38,0	FI1301206	SAC	SSO120476	602,3	603,0	
35. Mämmisuon LSA	1569,1	1557,3	11,8	FI1301209	SAC	SSO120475	1304,5	1325,3	

36. Simojärven-Soppanan LSA	2900,0	2819,9	80,1	FI1301205 FI1301208	SAC SAC	AMO120280 RSO120117 Suomi 100 luonto- lahjakampanja	2366,1	1090,7 1413,3 91,5	276,7
37. A. E. Järvisen aihki- kon LSA	304,7	275,8	29,0						304,7
38. Auttikönkään LSA	377,2	375,6	1,0	FI1301317	SAC	AMO120269	376,9	365,4	
39. Herankairan LSA	2368,5	2099,9	268,0	FI1301316	SAC	AMO120273	2207,8	2271,5	86,4
40. Jokelan LSA	127,1	126,9	0,2						127,1
41. Kaittiaisen LSA	300,9	300,8	0,1						292,2
42. Kiimamaan LSA	153,9	153,9	0,0						153,9
43. Kinisvuoman-Joutti- selän LSA	1634,8	1627,0	7,8			METSO 13000 SSTO		649,9 959,3	
44. Koukkulanaavan-Pa- lokivalon LSA	3237,7	3186,3	52,0	FI1301315	SPA SAC	AMO120271 AMO120276 Suomi 100 luonto- lahjakampanja SSTO	2208,1	1390,6 900,2 13,6 901,9	12,8
45. Kutuselän-Kiristä- jäselän LSA	3212,9	3200,4	13,0	FI1301314	SAC	AMO120268 Suomi 100 luonto- lahjakampanja	2906,3	3084,0 97,5	11,2
46. Kuusikkoselän-Pal- jukkalaen LSA	671,5	671,0	1,2			AMO120256		669,5	
47. Käyrästunturin LSA	493,6	485,2	9,0			SSO120545		483,4	
48. Könkäänsaaren-Via- naavan LSA	1136,4	1134,5	1,9			SSTO Suomi 100 luonto- lahjakampanja		1093,4 39,7	
49. Louevaaran LSA	2178,1	2169,7	8,4	FI1301306	SAC	AMO120202 LHO120413 METSO 13000	1676,9	1873,9 19,5 265,6	
50. Namalikkokivalon LSA	835,3	826,2	9,1	FI1301312	SAC	AMO120282	835,3	828,7	
51. Narkauksen-Katiskon lehtojen LSA	117,8	116,6	1,2	FI1301313	SAC	LHO120414 LHO120415	91,9	45,7 5,6	
52. Petäjävaaran-Suolijär- ven LSA	815,2	804,3	10,8			METSO 10000 METSO 13000 LHO120412		259,05 542,81 12,7	
53. Pilpasen LSA	289,4	288,0	0,6			AMO120284		280,1	
54. Susirovan LSA	420,7	419,8	0,9			AMO120254		413,8	
55. Viljusaavan LSA	483,9	482,7	1,2			SSTO		483,9	
56. Käärmeaavan LSA	1172,8	1167,7	5,1	FI1301606	SPA SAC	AMO120148	1110,3	985,3	

57. Nikkilänaavan LSA	288,0	288,0	0,0	FI1301605	SAC		274,2		
58. Saariaavan-Hattuselän LSA	1130,4	1121,1	9,3	FI1301612	SAC	AMO120203 SSTO	605,0	606,7 277,1	241,0
59. Oravakuusikon LSA	366,1	364,8	1,3			Suomi 100 luonto- lahjakampanja		366,1	
60. Auringonkorven LSA	388,6	388,6	0,0	FI1301813	SAC	LHO120428 LHO120429 SSO120507	362,4	1,6 8,4 374,9	
61. Kalhuaavan LSA	845,7	837,7	8,0			SSTO		845,7	
62. Karhuaavan-Heinijän- kän-Kokonrämeeen LSA	1184,5	1184,5	0,0	FI1301812	SAC	LHO120422 LHO120423 SSO120491	1082,4	12,5 12,6 862,3	
63. Konttikivalon LSA	468,3	441,1	27,2			METSO 10000		175,30	293,0
64. Suuripään LSA	4065,4	4007,8	57,0	FI1301811	SAC	SSO120489 LHO120394	3934,5	3118,3 24,8	
65. Tuiskukivalon när- heikön LSA	1708,8	1693,9	14,9	FI1301814	SAC	AMO120204 AMO120205 SSTO	713,6	140,5 615,7 488,0	457,3
66. Kalkkimaan soiden LSA	461,6	461,6	0,0	FI1301903	SAC	LHO120430 SSO120511 SSO120512	417,1	5,8 300,8 85,2	
67. Rakanjätkän-Karsii- lonmaan LSA	104,9	104,9	0,0	FI1301904 FI1301908	SAC SAC	SSO120494 SSO120513	14,6 67,1	14,5 66,8	
68. Sattavuoman LSA	285,5	285,5	0,0	FI1301902	SAC	SSO120493	284,2	283,9	
69. Vaaranjätkän-Rova- jätkän-Runtelin lehdon LSA	512,0	512,0	0,0	FI1301901 FI1301907	SAC SAC	LHO120431 SSO120492	382,9 15,7	382,4 15,0	47,7
70. Aavasaksan kruunun- puiston LSA	106,9	106,9	0,0						106,9
71. Heinivuoman-Pietin- vuoman LSA	791,6	786,9	4,7	FI1302103	SAC	SSO120517	673,0	673,6	
72. Hämeenvuoman-Sala- malompolonvuoman LSA	267,6	219,1	48,5			SSO120514		153,0	
73. Kaitajärven LSA	210,3	153,8	56,5						210,3
74. Palokkaan LSA	3559,7	3505,8	53,9	FI1301301	SPA SAC	AMO120201 SSO12052 METSO 10000	3040,7	2908,7 8,6 433,9	
75. Romppaiden LSA	150,9	150,9	0,0	FI1302107	SAC	AMO120206 LHO120435 LHO120436 SSO120519	136,5	50,8 53,4 16,6 3,5	

Käytetyt lyhenteet:

AMO = vanhojen metsien suojeleuohjelma

HSO = valtakunnallinen harjijensuojeleuohjelma

LSA = luonnonsuojeleualue

LHO = lehtojensuojeleuohjelma

LVO = lintuvesiensuojeleuohjelma

METSO 10000 = valtionmaiden METSO-toimintaohjelman alue 2009

METSO 13000 = valtionmaiden METSO-toimintaohjelman alue 2014

RSO = rantojensuojeleuohjelma

SAC = luontodirektiivin mukaisesti muodostettu erityisten suojeleutoimien alue

SSO = soidensuojeleuohjelma

SSTO = soidensuojeleuun täydennysohjelma

SPA = lintudirektiivin mukainen erityinen suojeleualue

Suomi 100 luontolahjakampanja = valtionmaiden osuus kampanjassa

Taulukko 2. Natura 2000 –verkoston tai valtakunnallisten suojeleuohjelmien toteuttamiseksi valtiolle hankittujen alueiden lisäksi asetukseen sisältyy yllä olevan taulukon sarakkeessa ”muu pinta-ala” olevia alueita seuraavista syistä:

Kumputunturin LSA	Valtiolle luonnonsuojeleutarkoitukseen ostettu, 2010
Taljavaaran LSA	Taljavaara dialogi-alue, tunnus C-30905, tasemuutos 2012
Uurrekarkian LSA	Uurrekarkia dialogi-alue, tunnus B-31302, tasemuutos 2012
Kurtakkoselän LSA	Kurtakkoselkä dialogialue, tunnus C-30805, tasemuutos 2012
Niesaselän LSA	Niesakero dialogialue, tunnus C-30806, tasemuutos 2012
Jerisjärven saarten LSA	Metsähallituksen erillisellä päätöksellä suojelettu alue, ns. suojeleumetsä, 1997
Pakasaivon LSA	Metsähallituksen erillisellä päätöksellä suojelettu alue, ns. suojeleumetsä, 1997
Suoppamanselän LSA	Äkäsjärvi dialogialue, tunnus C-31203, tasemuutos 2012
Jaipaljukan LSA	Metsähallituksen erillisellä päätöksellä suojelettu alue, ns. suojeleumetsä, 1997
Simojärven-Soppanan LSA	Isovaaran dialogialue, tunnus C-30101, tasemuutos 2012
A. E. Järvisen aihkikon LSA	Metsähallituksen erillisellä päätöksellä suojelettu alue, ns. suojeleumetsä, 1999
Herankairan LSA	Herankaira dialogialue, tunnus C-30403, tasemuutos 2012
Jokelan LSA	METSO-ohjelman (Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2014 - 2025) alue
Kaittiaisien LSA	Metsähallituksen erillisellä päätöksellä suojelettu alue, ns. suojeleumetsä, 1996
Kiimamaan LSA	Metsähallituksen erillisellä päätöksellä suojelettu alue, ns. suojeleumetsä, 1972

Koukkulanaavan-Palokivalon LSA	METSO-ohjelman (Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2014 - 2025) alue
Kutuselän-Kiristäjäselän LSA	METSO-ohjelman (Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2014 - 2025) alue
Saariaavan-Hattuselän LSA	Metsähallituksen erillisellä päätöksellä suojeltu alue, ns. suojelumetsä, 1996
Konttikivalon LSA	Metsähallituksen erillisellä päätöksellä suojeltu alue, ns. suojelumetsä, 1996
Tuiskukivalon närheikön LSA	Metsähallituksen erillisellä päätöksellä suojeltu alue, ns. suojelumetsä, 1997
Vaaranjätkän-Rovajätkän-Runtelin lehdon LSA	METSO-ohjelman (Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2014 - 2025) alue
Aavasaksan kruununpuisto	Metsähallituksen erillisellä päätöksellä suojeltu alue, ns. suojelumetsä, 2002
Kaitajärven LSA	Metsähallituksen erillisellä päätöksellä suojeltu alue, ns. suojelumetsä, 1997, aiemmin luonnonhoitometsä 1973